

MINISTERIE VAN VROM:

“Einde ongezuiverde lozingen in 2005 niet haalbaar”

“De einddatum van 1 januari 2005 voor het ongezuiverd lozen in het buitengebied is niet haalbaar. De uitvoering stagneert, de werking van het wettelijk kader is niet goed, omdat onduidelijkheid bestaat over wie wat moet doen en de certificering laat op zich wachten”. Dat stelde Frans Debets van het Van Hall Instituut tijdens de themamiddag over afvalwater in het buitengebied op 21 maart jl. in Utrecht. Opvallend genoeg kreeg hij hierin steun van G. Martijnse van het ministerie van VROM. Martijnse stelde dat natuurlijk moet worden vastgehouden aan de datum van 1 januari 2005, maar dat hij realist genoeg is om te verwachten dat deze datum niet haalbaar is.

Al vanaf 1991 is bekend dat na 1 januari 2005 geen ongezuiverde lozingen meer in het buitengebied mogen plaatsvinden. Gemeenten hebben nu de keus om ongerioleerde woningen óf aan te sluiten op de riolering óf een individuele zuivering (IBA) te (laten) bouwen. Belangrijkste overweging lijkt hierbij het geld te zijn. Daar waar aanleg van riolering te duur is, kan een gemeente besluiten dat een IBA ook voldoet. Het omslagpunt is afhankelijk van de gemeente, maar ook de kwetsbaarheid van het gebied en het milieurendement van de gekozen IBA. Hiervoor geldt dat hoe hoger het rendement van de IBA, des te duurder deze zuivering uitvalt. Tot nu toe werd een septic tank met een inhoud van zes kubieke meter als voldoende beschouwd, maar daarin lijkt verandering te komen.

Maar wie moet nu wat doen? En wie betaalt hoeveel? Volgens de betrokken partijen is de wetgeving onduidelijk. In een brief van 4 maart jl. heeft minister Pronk van VROM gepoogd duidelijkheid te scheppen in deze situatie. Maar tijdens de themamiddag bleek dat dat nog niet (helemaal) gelukt is. Volgens Frans Debets van het Van Hall Instituut is er niets onduidelijks aan de wetgeving. Uit de Wet milieubeheer en de Lozingenbesluiten voor bodem en voor oppervlaktewater blijkt dat de gemeente riolering moet aanleggen of, waar dat economisch niet haalbaar is, een ontheffing bij de provincie moet aanvragen. De provincie moet dus een ontheffingenbeleid hebben en dat toepassen. De burger moet waar mogelijk aansluiten op het riool of een IBA (laten) plaatsen, meestal een septic tank. Tenslotte mag, in een beperkt aantal gevallen, de

waterkwaliteitsbeheerder nadere eisen stellen aan de IBA. Dat geldt met name voor kwetsbare gebieden, waar een IBA klasse II of III gevraagd mag worden.

Toch bestaat discussie over wie wat moet doen. Zo kan het gebeuren dat gemeenten meer of minder riolering wil aanleggen, of dat gemeente of waterkwaliteitsbeheerder een septic tank niet accepteert. Ook kan het zijn dat de overheid niet wil dat de burger zelf zijn lozing saneert, of het omgekeerde: de burger accepteert niet dat de overheid zijn of haar lozing niet saneert.

Brengt de brief van Pronk nu duidelijkheid? Volgens Debets niet. Een aantal vragen blijft bestaan, zoals wat er overblijft van de septic tank, is financiële gewijkwaardigheid voor mensen die een IBA of riolering hebben wel een juist uitgangspunt, en wordt zuivering nu een onderdeel van de zorgplicht?

Debets ging ook kort in op de certificering. Voor de zomer verwacht hij de eerste twee certificaten. Op dit moment worden zes systemen bij het Van Hall Instituut getest, waarvan vijf systemen zich nog in de eerste fase bevinden en één systeem in de tweede (van vier) fase.

Tweede Kamer

De tweede spreker was Tweede Kamerlid Klein-Molenkamp. Naar aanleiding van de brief van Pronk heeft zijn fractie, de VVD, samen met de PvdA een aantal aanvullende vragen gesteld. Zo wordt in de brief gesproken over vrijwillige zorgplicht voor de gemeenten, in consensus met de betrokken partners, te weten provincie en waterschap. Maar slaat de consensus op de vrijwilligheid

of op de zorgplicht? Volgens de Kamer moet het om de consensus gaan. Volgens VVD en PvdA moet dit ook verankerd worden in de Wet milieubeheer. De vraag is of, en zo ja wanneer, dit te verwachten is. Een andere vraag is of niet meer ruimte gecreëerd kan worden voor creatieve oplossingen, zodat niet vastgehouden hoeft te worden aan een septic tank van zes kubieke meter als een rioolaansluiting niet (financieel) haalbaar is.

2006 of 2007

De brief van Pronk, die de kern van de middag vormde, werd besproken door G. Martijnse van het ministerie van VROM. De hoofdlijn van die brief is volgens hem dat het beschreven beleid een toevoeging is van het bestaande beleid, dat de in de brief genoemde punten facultatief zijn, dat gemaakte afspraken gehandhaafd blijven en dat de brief aandringt op integrale oplossingen gebaseerd op consensus.

Martijnse ging ook in op de door de Tweede Kamer gemaakte opmerkingen. Hij zelf zou het liefst een integrale oplossing voor het hele buitengebied zien, waarbij de regie voor sanering van lozingen bij de gemeente ligt. De gemeente is in zijn optiek dan verantwoordelijk voor planning, realisatie, beheer en de geldstromen, uiteraard in overleg met de andere partijen. Ook mag de gemeente bepaalde taken uitbesteden, maar de verantwoordelijkheid blijft bij de gemeente liggen.

Martijnse zei niet te verwachten dat de einddatum van 1 januari 2005 gehaald wordt. Hij schat 2006 of 2007 in als een reële optie, hoewel dat het streven naar die einddatum niet in de weg mag staan.

Waterschappen

De Brabantse gemeente Sint-Oedenrode is in 2000 uitgeroepen tot het groenste dorp van Europa. Dat schept verplichtingen, volgens wethouder Van Gorp. Zijn gemeente en hijzelf zijn een groot voorstander van het gebruik van IBA's, die volgens hem qua rendement niet onder hoeven te doen voor riolering. Hij hekelde daarom de houding van veel waterschappen die riolering als de ultieme oplossing zien. Van Gorp hoopt dan ook dat snel duidelijkheid komt over het gebruik van IBA's en dat het 'certificeringscircuit' snel wordt opgeheven. Overigens had Van Gorp geen problemen met de einddatum van 1 januari 2005.

Een opvallend contrast met Van Gorp vormde G. Wientjens van waterschap De Maaskant. Gelukkig voor beide heren ligt Sint-Oedenrode niet in het beheersgebied

van het waterschap, want Wientjens is duidelijk geen voorstander van het gebruik van IBA's. Volgens hem is het milieurendement van riolering (veel) hoger en zijn gevallen bekend van waterschappen die dankzij het effluent van IBA's de kwaliteitsnorm voor oppervlaktewater niet halen. Maar hoewel IBA's in kwetsbare gebieden 'second best' zijn, gaf hij toe dat er situaties bestaan waarin de aanleg van riolering echt te duur wordt. In die gevallen moeten IBA's gebruikt worden, waarbij De Maaskant bereid is een subsidie bij te dragen van maximaal 1134 euro. Tenslotte gaf hij aan dat de partijen moeten samenwerken en aan de slag moeten gaan.

Vrijwilligheid

Ontheffing van de zorgplicht is nog steeds nodig als de gemeente gaat zorgen voor de burger. Dat was de conclusie van W. Bosman van de Provincie Overijssel. Hij stelde in zijn lezing dat maar weinig gemeenten sinds 1993 zorgen voor een oplossing voor burgers in buitengebieden. Logisch volgens hem, want de Wet milieubeheer spreekt alleen over een plicht tot aanleg van riolering als sprake is van doelmatige inzameling en beheer van afvalwater. Het daadwerkelijk plaatsen en/of beheren van IBA's is nergens vastgelegd. Ook in de brief van Pronk wordt gesproken over vrijwilligheid; wettelijke vastlegging volgt pas op de lange termijn. Hij hoopt dan ook dat de minister snel komt met een dergelijk besluit, mits vergezeld van een duidelijk tijdschema en de beschikbaarheid van geld. Als dat niet het geval is, wordt volgens Bosman de gestelde einddatum niet gehaald.

Stefan Daamen van Waterway vertegenwoordigde min of meer de leveranciers van IBA's. Voor hen is het ook van het grootste belang dat er (wettelijke) duidelijkheid komt over het gebruik van IBA's. Ook de certificering van IBA's is een heikel punt. Daamen pleitte ervoor dat alle partijen, ook de marktpartijen, samenwerken om alsnog de einddatum van 1 januari 2005 te halen.

Consensus?

In de afsluitende discussie stelde Martijnse nogmaals dat de datum van 1 januari 2005 de échte einddatum is, en dat iedereen die moet halen. Wel gaf hij aan dat die datum, gezien de bestaande onduidelijkheid, niet helemaal reëel is. Een ander opvallend punt was de afspraak tussen wethouder Van Gorp van Sint-Oedenrode en Wientjens van De Maaskant om gezamenlijk een rapport over de zuiveringsrendementen van IBA's te bestuderen. Misschien een voorbode van de consensus die vereist is om alle lozingen in het buitengebied te saneren. 